

NBC presidiummöte 20–22.8.2025, Brumunddal, Norge

Middagshälsning 21.8 på Hotel Gård

Seppo Kallio

Seppo Kallio deltog i NBC som MTK:s representant 1978–2018, bl.a. fyra gånger som generalsekreterare. Arbetsområden: jordbruks-, skogs- och handelspolitik samt internationella organisationer. MTK:s representant i EU:s Ekonomiska och sociala kommitté 1995–2015.

Ärade NBC:s ordförande och generalsekreterare,

**Kära representanter för Nordens bönder i NBC-familjen,
kära vänner,**

Det är en stor glädje att få delta i detta NBC-presidiemöte. Ett varmt tack för inbjudan! Jag kan ärligt säga att jag är väldigt berörd.

Jag vill inleda med ett tydligt budskap: NBC är viktig, och Nordens bönder behöver denna organisation. Med denna hälsning ämnar jag inte hålla en lång historisk återblick. Mitt syfte är att uppmuntra och framföra några argument för varför fria bönder behöver ett nära samarbete i dagens värld, där frågor är mer komplicerade och utmanande än någonsin. Jag vill betona att jag nu ser världen och NBC på lite avstånd – ur ett ”boomer” perspektiv. Å andra sidan har jag tid att följa med politiken och världshändelserna i stort. Under de senaste åren har jag i praktiken veckovis deltagit i något seminarium eller webinarium berörande samhällsutvecklingen och världsläget.

Den största utmaningen är det ständiga informationsflödet och den okontrollerade förvirringen i sociala medier.

Några ord om NBC:s historiska utveckling. Första gången tanken om ett nordiskt samarbete mellan jordbrukare väcktes var strax efter första världskriget. Initiativtagarna var den norska producentorganisationens generalsekreterare Johan E. Mellbye och den finländska kooperationens fader Hannes Gebhard. Detta första försök lyckades inte, men fröet såddes. I december 1934 höll Norge, Sverige och Finland NBC:s konstituerande möte i Stockholm. Danmark anslöt sig år 1936 och Island år 1950. Denna historiska båge visar att organisationen fyllde 90 år 2024. Jag vill också påpeka att organisationen grundades i efterdyningarna av 1930-talets ekonomiska kris. Detta har en central betydelse.

Andra världskriget lamslog naturligtvis NBC:s arbete, men jag ser det som betydelsefullt att de svenska producentorganisationerna skapade Frihetsfonden, som inledde sin verksamhet år 1945. Det var ett viktigt uttryck för böndernas solidaritet med nordiska kollegor som drabbats hårt av kriget. Ur fondens medel har senare delats medel till NBC:s kulturpris för främjande av landsbygdskultur. Återuppbyggnaden efter kriget krävde stora ansträngningar, men NBC:s verksamhet började snabbt stabiliseras och fann sin organisationsform.

Om NBC har hittills skrivits tre historiker. Den första gjordes av professor i lantbruksekonomi Nils Westermarck vid Helsingfors universitet år 1968. Den norska producentorganisationens generalsekreterare Paul M. Dalberg skrev den andra historiken år 1985 med rubriken NBC 50 år.

Jag hade glädjen att tillsammans med min kollega Bettina C. Lindfors göra NBC:s 75-årsjubileumshistorik år 2010.

NBC:s verksamhet präglades starkt av den europeiska integrationen från 1960-talet fram till slutet av 1980-talet, då Sovjetunionens kommunistiska system började vittra sönder och slutligen kollapsade. Därefter följde en snabb fördjupning av integrationen och frigörelsen av Östeuropa. Sverige, Finland och Norge började sträva efter medlemskap i Europeiska gemenskapen, nuvarande EU. Det var för övrigt intressanta och hektiska tider. NBC:s arbetsfokus försköts från att främst följa aktuell jordbrukspolitik till att alltmer bevaka handelspolitiken, särskilt GATT:s Uruguayrunda, samt att påverka förhandlingarna. De danska bönderna bevakade sina intressen via EG-kommissionens förhandlingar. De övriga nordiska ländernas intressen, särskilt i jordbruksfrågor, bevakades noggrant, inte minst för att Finland var koordinator för jordbruksförhandlingarna i Genève. Vi var mer engagerade i internationellt påverkansarbete och samarbetet var nära både med regeringar och organisationer. Det var även då det slöts närmare kontakt med EG:s producentorganisation COPA och den internationella bondeorganisationen IFAP (nuvarande WFO) i handelspolitiskt arbete.

Samtidigt pågick den kommunistiska Sovjetunionens upplösning och undergång. Berlinmurens fall och Östeuropas frigörelse innebar en stor förändring. Sverige, Finland och Norge började omedelbart sträva efter EG/EU-medlemskap. Det var färgstarka men också utmanande tider. Jordbruksartiklarna i EU-förhandlingarna var den svåraste delen av hela processen, så diskussioner och möten mellan NBC-organisationerna var likväl intensiva. Jag var under åren

1991–94 politisk rådgivare för Finlands jord- och skogsbruksminister och följde processen på nära håll. Kontakterna med kollegorna i Norge och Sverige var nära, även i mellan ministrarnas kabinetter. Samarbetet var givande och sakligt. Finland förhandlade samfällt och Sverige följde efter. En liten detalj: Sverige väntade på resultatet av Finlands folkomröstning, vilket säkert var ett genomtänkt drag. Norge ville inte ha medlemskap. Norge är ett mycket rikt land – grattis till det – kanske är fiskeri- och regionalpolitiken utmanande för Norge i EU-sammanhang. NBC-samarbetet var nära och konstruktivt, även om det fanns skillnader i betoningen av vissa stödfrågor. För Finland var EU-lösningen den rätta, eftersom jordbrukets anpassning hade varit mycket svår utanför EU. Dessutom har vi nästan 1 400 km gemensam landgräns med Ryssland. MTK motsatte sig EU-medlemskap, men organisationens ordförande Heikki Haavisto satt med som en av Finlands huvudförhandlare i sin roll som utrikesminister.

Under 2000-talets första årtionde var NBC:s verksamhet och de viktigaste faktorerna som påverkade jordbrukspolitiken relativt förutsägbara, även om grundproblemen – böndernas svaga inkomstutveckling, klimatförändringens inträde på jordbruksagendan och livsmedelshandelns koncentration – gjorde beslutsfattandet svårare. Dessutom har geopolitikens framväxt som styrande faktor i internationell politik påverkat säkerheten.

Då jag planerade denna hälsning funderade jag på om jag kunde undvika att nämna två statsledares namn – tyvärr går det inte, nämligen Donald Trump och Vladimir Putin. Jag har svårt att mentalt använda ordet statsledare om dessa män; de är ju tyranner. När man bedömer världens rätt så okontrollerade gång

även ur jordbruksorganisationernas perspektiv, så är deras sätt att sköta internationell politik, ren ociviliserad brutalism. Populismen har fått ovärdiga former överallt i världen. De fruktansvärda krigen borde få ett slut. Det borde bli ordning och reda i hur avtal sluts. Diplomatskt och multilateralt samarbete borde återinföras och respekteras. Hur man i dessa omständigheter kan bedriva genomtänkt och balanserad livsmedelssäkerhet, handelspolitik och klimatpolitik – det har jag inget svar på, men bondförnuftet borde återvända i vardagen och beslutsfattandet i alla rum.

Säkerhetspolitiken syns tydligt även i NBC:s nya program. Som bakgrund till utvecklingen inom internationell politik vill jag citera den estniske biskopen Marko Tiitus predikan för ett par veckor sedan i Borgå domkyrka. Kärnan i hans predikan var att tala för fred. Biskop Tiitus började med att beskriva bakgrunden till Ukrainakrigets rötter. Han levde sina första 20 år i Sovjetunionen och berättade så här:

”I Sovjetunionen byggde allt i den offentliga förvaltningen på lögn. Det privata livet fungerade enligt sina egna regler och människor skyddade det. Dessa två verkligheter möttes aldrig öppet.”

Enligt biskopen var det med dessa spelregler som Sovjetunionen föll samman – och med samma regler har Putin skapat sin fruktansvärda krigspolitik mot Ukraina. Mycket tydligt sagt.

USA:s president Trumps tullhot och oförutsägbara vändningar är exempel på en annan typ av mycket hård maktutövning från en stormaktsledare. Alla experter säger ju att i slutändan finns det bara förlorare och att instabiliteten ökar. Varför görs det ändå? Även i detta fall handlar det om att försvaga världens multilaterala spelregler: Just nu pågår kampen specifikt om

kontrollen över jordens värdefulla metaller för att möjliggöra den gröna omställningen. Ett gott mål, men processen borde skötas i enlighet med internationella avtal och demokratiska principer. Tyvärr står endast 25 procent av världens länder bakom dessa spelregler. Mycket arbete kvarstår med andra ord. Vi behöver nytt och konstruktivt ledarskap!

NBC:s verksamhet formas naturligtvis av vad som händer inom jordbruket och i omvärlden. Jag vill lyfta fram en speciell faktor som påverkar böndernas verksamhetsförutsättningar och livsmedelsproduktionens framtid: försörjningsberedskapen. Det är en stor helhet som kräver effektivt samarbete mellan olika sektorer och aktörer. Att trygga försörjningsberedskapen är samhällets gemensamma uppgift, där staten och den privata sektorn kan arbeta planerligt. Försörjningsberedskapen håller på att få helt nya dimensioner och kravnivå, i en värld där osäkerhet och riskfaktorer ökar, samtidigt som konkurrensen om resurser hårdnar.

Jordbrukspolitikerna är ett av de svåraste områdena inom samhällspolitikerna. Bondens uppgift som producent av mat jämte olika tjänster är värdefull och central för att upprätthålla livet. Livstro och hopp lägger grunden för bondens arbete. I Norden och i NBC kan vi glädjas åt att vi lever i Norden, i länder där demokratin och grundläggande värderingar är väl förankrade. Grundpelarna är mänskliga rättigheter, jämlikhet, rättsstat och främjande av fred. Genom NBC:s verksamhet kan vi stärka civilsamhällets demokratiska värdegrund. Nordens bönders samarbete är en stor resurs både yrkesmässigt och samhälleligt. Det är en enorm rikedom att lära känna

yrkessysstrar och -bröder, och som vidare stärker kompetens, nätverkande och välmående.

Kära nordiska vänner,

Jag vill varmt tacka, både å min egen och min hustru Kristiinas vägnar, för möjligheten att delta i detta gemensamma möte. Tack till alla för arrangemangen, samvaron och de utmärkta matupplevelserna.

Lycka till och arbetsglädje i NBC!